

NHỮNG ĐIỂM MỚI TRONG QUY ĐỊNH VỀ THÀNH LẬP TỔ CHỨC KH&CN CÓ VỐN NƯỚC NGOÀI

ThS NGUYỄN GIA LƯỢNG

Bộ KH&CN

Phát triển khoa học và công nghệ (KH&CN) luôn được Đảng và Nhà nước quan tâm, thể hiện qua hệ thống chính sách và pháp luật về KH&CN được ban hành trong thời gian qua. Mới đây, Luật KH&CN năm 2013 được ban hành với nhiều điểm đột phá, trong đó hoạt động quản lý nhà nước đối với việc thành lập tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài có một số đổi mới đáng kể, tạo điều kiện thúc đẩy việc hình thành thêm nhiều tổ chức KH&CN, góp phần phát triển KH&CN và kinh tế - xã hội của đất nước.

Một số tồn tại, bất cập trước năm 2013

Sau khi Luật Đầu tư nước ngoài tại Việt Nam (1996) có hiệu lực, để mở rộng việc hợp tác, đầu tư với nước ngoài trong lĩnh vực khám chữa bệnh, giáo dục đào tạo, nghiên cứu khoa học, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 06/2000/NĐ-CP quy định về việc hợp tác, đầu tư với nước ngoài trong lĩnh vực khám chữa bệnh, giáo dục đào tạo, nghiên cứu khoa học. Ngày 26.10.2001, Bộ Khoa học, Công nghệ và Môi trường (nay là Bộ KH&CN) cũng đã ban hành Thông tư số 56/2001/TT-BKH&CNMT hướng dẫn thực hiện việc hợp tác vĩnh viễn đầu tư với nước ngoài trong hoạt động KH&CN.

Theo quy định tại Điều 48 Luật KH&CN 2000 và Điều 48 Nghị định số 81/2002/NĐ-CP ngày 17.10.2002 của Chính phủ quy

định chi tiết thi hành một số điều của Luật KH&CN 2000, các tổ chức, cá nhân nước ngoài được thành lập tổ chức KH&CN tại Việt Nam dưới các hình thức hợp tác, liên kết giữa tổ chức, cá nhân nước ngoài với tổ chức, cá nhân Việt Nam, 100% vốn nước ngoài. Tuy nhiên, tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài chỉ được thành lập tổ chức, hoạt động sau khi đã được cấp Giấy phép đầu tư (theo Luật Đầu tư nước ngoài tại Việt Nam). Đây là điểm bất cập trong văn bản quy định việc thành lập một tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài ở nước ta.

Ngày 29.11.2005, Quốc hội khoá XI đã thông qua Luật Đầu tư số 59/2005/QH11, thay thế Luật Khuyến khích đầu tư trong nước (1998) và Luật Đầu tư nước ngoài tại Việt Nam (1996, 2000) áp dụng đối với cả đối tượng là nhà đầu tư trong nước và nhà đầu tư nước ngoài, có hiệu lực từ 1.7.2006.

Tiếp đó, ngày 22.9.2006, Chính phủ ban hành Nghị định số 108/2006/NĐ-CP quy định chi tiết và hướng dẫn thi hành một số điều của Luật Đầu tư 2005. Trong khi đó, Nghị định số 06/2000/NĐ-CP ngày 6.3.2000 của Chính phủ về việc hợp tác đầu tư với nước ngoài trong lĩnh vực khám chữa bệnh, giáo dục đào tạo, nghiên cứu khoa học không còn phù hợp với Luật Đầu tư 2005, nên càng khó khăn cho các tổ chức, cá nhân nước ngoài đầu tư trong lĩnh vực KH&CN tại Việt Nam. Để hướng dẫn thực hiện Luật Đầu tư 2005 và các văn bản luật, pháp lệnh chuyên ngành về hợp tác đầu tư với nước ngoài trong lĩnh vực KH&CN, ngày 14.7.2010, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 80/2010/NĐ-CP quy định về hợp tác, đầu tư với nước ngoài trong lĩnh vực KH&CN. Về cơ bản, Nghị định số 80/2010/NĐ-CP không có những nội dung mới

so với trước đó; các tổ chức, cá nhân nước ngoài muốn thành lập tổ chức KH&CN tại Việt Nam vẫn phải thực hiện các thủ tục đầu tư theo Luật Đầu tư 2005. Cụ thể là, các tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài chỉ được hoạt động tại Việt Nam khi được cơ quan nhà nước có thẩm quyền về đầu tư cấp Giấy chứng nhận đầu tư. Như vậy, tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài muốn thành lập, hoạt động tại Việt Nam gặp một số khó khăn, trở ngại sau:

Về lập Báo cáo đầu tư: theo Luật Đầu tư 2005, hoạt động đầu tư là hoạt động bỏ vốn bằng các loại tài sản hữu hình hoặc vô hình để hình thành tài sản, sau đó tiến hành các hoạt động đầu tư nhằm mục đích sản xuất kinh doanh để sinh lời. Như vậy, đối với các tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài khi đăng ký đầu tư phải bảo đảm có đủ vốn, năng lực tài chính, giải trình hiệu quả đầu tư, báo cáo phân tích tài chính... Tuy nhiên, hoạt động đầu tư trong lĩnh vực KH&CN mang tính chất đặc thù,

khác với các loại hình đầu tư khác. Các tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài hoạt động tại Việt Nam chủ yếu là tổ chức hợp tác nghiên cứu khoa học và phát triển công nghệ, đầu tư chủ yếu bằng vốn là tài sản vô hình (tài sản trí tuệ, chất xám của các chuyên gia, nhà nghiên cứu...), chưa thể tính toán một cách đầy đủ và chính xác về lợi nhuận từ hoạt động hợp tác nghiên cứu khoa học, phát triển công nghệ (do tính chất đặc thù, rủi ro cao trong nghiên cứu khoa học), do đó khó có thể dự kiến được lợi nhuận cụ thể mà nó đem lại trong hoạt động tương lai, dẫn tới việc lập Báo cáo đầu tư gặp khó khăn, thậm chí không thể thực hiện được.

Về thẩm quyền cấp phép đầu tư: theo quy định tại Điều 37 Nghị định số 108/2006/NĐ-CP, việc thành lập các cơ sở nghiên cứu khoa học độc lập thuộc thẩm quyền chấp thuận chủ trương đầu tư của Thủ tướng Chính phủ, do đó, tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài cũng

gặp nhiều khó khăn trong việc xin cấp Giấy chứng nhận đầu tư.

Về thẩm quyền ra quyết định thành lập tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài: theo quy định của Nghị định số 80/2010/NĐ-CP, tổ chức KH&CN có 100% vốn nước ngoài thuộc thẩm quyền Thủ tướng Chính phủ ra quyết định thành lập, do đó, bên cạnh khó khăn trong việc lập Báo cáo xin cấp Giấy chứng nhận đầu tư, các tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài còn gặp trở ngại về thủ tục thành lập tại Việt Nam với nhiều thủ tục phức tạp, mất nhiều thời gian.

Trong thời gian qua, sau khi ban hành Nghị định số 80/2010/NĐ-CP, chỉ có duy nhất một tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài được thành lập tại Việt Nam là Trung tâm Nghiên cứu canh tác cây sô-ri Nichirei-HPC do Công ty TNHH Nichirei - HPC Việt Nam (Nhật Bản) là chủ đầu tư. Công ty này đã đầu tư khoảng 6 tỷ đồng xây dựng Trung tâm Nghiên cứu cây sô-ri tại xã Bình Nghi (Gò Công Đông - vùng chuyên canh sô-ri trọng điểm tỉnh Tiền Giang), nhằm chuyển giao kỹ thuật thâm canh tiên tiến cho nông dân, góp phần nâng cao khả năng cạnh tranh của trái sô-ri, nâng cao chất lượng nông sản xuất khẩu, tăng thu nhập và cải thiện cuộc sống cho bà con nông dân. Bên cạnh đó, vì thủ tục đăng ký thành lập tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài tại Việt Nam phức tạp, bắt buộc phải đăng ký đầu tư (tức là trở thành pháp nhân Việt Nam), nên trong thời gian vừa qua có 3 tổ chức nước ngoài đã tiến hành các thủ tục nhưng không thành lập được tổ chức KH&CN tại Việt

Nam (gồm 2 tổ chức nước ngoài hợp tác với 2 đơn vị thuộc Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn là Viện Khoa học Thủy lợi Việt Nam, Viện Chính sách và Chiến lược Phát triển Nông nghiệp Nông thôn và một tổ chức khác từ Hàn Quốc).

Một số điểm mới theo quy định Luật KH&CN 2013

Về thủ tục đầu tư thành lập tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài

Theo quy định tại Điều 11 Luật KH&CN 2013 về điều kiện thành lập, đăng ký hoạt động của tổ chức KH&CN, tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài được phép thành lập tại Việt Nam khi đáp ứng đủ các điều kiện như áp dụng đối với các tổ chức KH&CN Việt Nam (có điều lệ tổ chức và hoạt động, mục tiêu, phương hướng hoạt động phù hợp với quy định của pháp luật; nhân lực KH&CN, cơ sở vật chất - kỹ thuật đáp ứng yêu cầu thực hiện mục tiêu, phương hướng và điều lệ tổ chức và hoạt động); có mục đích, nội dung, lĩnh vực hoạt động phù hợp với quy định của pháp luật, yêu cầu phát triển KH&CN và phát triển kinh tế - xã hội của Việt Nam; được Bộ trưởng Bộ KH&CN cho phép thành lập và được UBND các tỉnh/thành phố trực thuộc trung ương cho phép đặt trụ sở làm việc tại địa phương. Như vậy, các tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài không cần phải làm thủ tục đăng ký đầu tư, đây là một bước đổi mới trong công tác quản lý nhà nước đối với hoạt động đầu tư trong lĩnh vực KH&CN, tháo gỡ khó khăn cho tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài và các nhà khoa học nước ngoài mong muốn hợp

tác với Việt Nam. Đồng thời, đã góp phần tháo gỡ mâu thuẫn và xung đột từ trước tới nay giữa 2 bộ luật (Luật Đầu tư 2005 và Luật KH&CN 2000).

Về thẩm quyền cho phép thành lập tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài

Trước đây, theo quy định tại Điều 14 Nghị định số 80/2010/NĐ-CP về thẩm quyền quyết định thành lập tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài tại Việt Nam, Thủ tướng Chính phủ quyết định thành lập tổ chức KH&CN 100% vốn đầu tư nước ngoài và Bộ trưởng Bộ KH&CN quyết định thành lập tổ chức KH&CN có vốn đầu tư nước ngoài khác. Tuy nhiên, Luật KH&CN năm 2013, thẩm quyền lại cho phép thành lập tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài đã đổi mới căn bản, chỉ còn một cấp quản lý, đó là Bộ trưởng Bộ KH&CN cho phép thành lập. Điều này đã tạo cơ hội cho tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài dễ dàng hơn trong việc tiến hành các thủ tục xin phép thành lập, giảm bớt thủ tục hành chính và thời gian đăng ký thành lập.

Phê duyệt điều lệ tổ chức và hoạt động của tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài

Trước đây, theo quy định của Thông tư số 01/2011/TT-BKH&CN ngày 16.3.2011 của Bộ KH&CN hướng dẫn thành lập và đăng ký hoạt động của tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài, văn phòng đại diện, chi nhánh của tổ chức KH&CN nước ngoài tại Việt Nam, thì điều lệ tổ chức và hoạt động của tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài phải được Bộ trưởng Bộ KH&CN hoặc được Thủ tướng Chính phủ ủy quyền hay trực tiếp

ra quyết định phê duyệt trước khi hoạt động tại Việt Nam. Đây quả là điều khó khăn cho tổ chức nước ngoài và kể cả cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền vì đi quá sâu vào hoạt động của một tổ chức, mặc dù điều lệ của tổ chức đó không trái với các quy định của pháp luật.

Luật KH&CN năm 2013 đã giúp tháo gỡ các khó khăn, vướng mắc cho tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài đăng ký hoạt động KH&CN tại Việt Nam, đồng thời hạn chế được sự can thiệp không cần thiết của cơ quan quản lý nhà nước trong việc thẩm định, phê duyệt điều lệ tổ chức và hoạt động của tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài (Luật KH&CN 2013 không quy định về việc phê duyệt điều lệ, điều lệ sẽ do tổ chức, cá nhân nước ngoài tự xây dựng, soạn thảo, miễn là không vi phạm các điều cấm, hoạt động phù hợp với quy định của pháp luật và được cơ quan quản lý nhà nước về KH&CN thẩm định trong quá trình xem xét cho phép thành lập tổ chức KH&CN).

Như vậy có thể thấy, với những quy định mới, Luật KH&CN 2013 đã tạo điều kiện thuận lợi cho các tổ chức, cá nhân hoạt động KH&CN trong việc thành lập các tổ chức KH&CN có vốn nước ngoài. Hy vọng rằng, sau khi Luật có hiệu lực (từ 1.1.2014), sẽ có nhiều tổ chức, cá nhân nước ngoài thành lập tổ chức KH&CN tại Việt Nam, từ đó đóng góp cho sự phát triển của nền KH&CN Việt Nam, góp phần đưa nước ta cơ bản trở thành một nước công nghiệp theo hướng hiện đại vào năm 2020 ■